

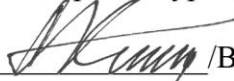
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ

МАГІСТР
(освітній ступінь)

Кафедра теорії архітектури

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан архітектурного факультету

 / В. О. Кащенко /
« ____ » _____ 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

Законодавство, архітектурно-проектна справа та інтелектуальна власність

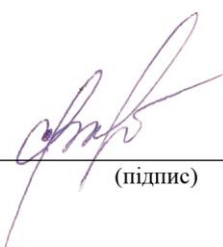
(назва освітньої компоненти)

	назва спеціальності, освітньої програми
191	Архітектура та містобудування
	ОНП «Містобудування»

Розробники:

Смілка В. А., доктор технічних наук, доцент

(прізвище та ініціали, науковий ступінь, звання)

(підпис)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри теорії архітектури
протокол № 7 від «12» квітня 2022 року

Завідувач кафедри

(підпис)

/ Г. Л. Ковальська /

Схвалено гарантом освітньої програми

Гарант ОП

(підпис)

/ Н.М.Шебек /

Розглянуто на засіданні науково-методичної комісії спеціальності
протокол № 7 від «01» липня 2022 року

ВИТЯГ З РОБОЧОГО НАВЧАЛЬНОГО ПЛАНУ

шифр	Назва спеціальності, освітньої програми	Форма навчання: денна (вечірня)										Форма контролю	Семестр	Відмітка про погодження заступником декана факультету		
		Кредитів на сем.	Обсяг годин						Сам. роб.	Кількість індивідуальних робіт						
			Всього	аудиторних			Сам. роб.	КП		КР	РГР				Інд. завд.	
				Разом	Л	Лр										Пз
		у тому числі														
191	Архітектура та містобудування ОНП «Містобудування»	3	90	32	24		8	58				1	E	2		

Мета та завдання освітньої компоненти

Предметом дисципліни є вивчення правових та організаційних засад містобудівної та архітектурної діяльності в Україні, які спрямовані на формування повноцінного життєвого середовища, забезпечення при цьому охорони навколишнього природного оточення, раціонального природокористування, збереження культурної спадщини та досягнення естетичної виразності, економічної доцільності і надійності будинків, споруд та їх комплексів.

Мета курсу полягає у підвищенні рівня професійної підготовки здобувачів до практичної діяльності за спеціальністю 191 «Архітектура та містобудування» ОНП «Містобудування».

Основні завдання, що мають бути вирішені в процесі викладання дисципліни:

- сформулювати у студентів розуміння поняття «архітектурне законодавство» та «містобудівне законодавство»;
- пояснити повноваження органів, які здійснюють управління в галузі містобудування, архітектури та будівництва;
- пояснити студентами порядок прийняття нормативних документів, будівельних і технічних норм та сферу їх застосування;
- ознайомити студентів з системою дозвільних документів в Україні в галузі містобудування, архітектури та будівництва;
- пояснити правові та організаційні відносини у сфері охорони культурної спадщини з метою її збереження, використання об'єктів культурної спадщини у суспільному житті;
- отримати практичні навички з підготовки вихідних даних для проектування – містобудівних умов та обмежень забудови земельної ділянки (з врахуванням специфіки освітньо-наукової програми).

Електронне навчально-методичне забезпечення дисципліни розміщено на Освітньому сайті КНУБА (<http://org2.knuba.edu.ua>).

Компетенції та програмні результати здобувачів освітньої програми, що формуються в результаті засвоєння освітньої компоненти

Код	Зміст
Інтегральна компетентність	
ІК	Здатність розв'язувати задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері архітектури та містобудування
Загальні компетентності та програмні результати	
ЗК04	Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.
ЗК06	Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
ЗК07	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності
Фахові компетентності та програмні результати	
СК01	Здатність інтегрувати знання та розв'язувати складні задачі архітектури та містобудування у широких або мультидисциплінарних контекстах
СК02	Здатність розв'язувати проблеми архітектури та містобудування у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності.
СК04	Здатність продовжувати навчання з високим ступенем автономії.

СК08	Здатність розробляти завдання на архітектурно- містобудівне проектування, організувати процес проектування з використанням даних щодо натурних обстежень, обмірних робіт, містобудівного розрахунку об'єкту проектування.
СК11	Здатність критично осмислювати проблеми архітектури та містобудування.
СК12	Здатність орієнтуватися у нормативно-правовій базі та здійснювати проектування містобудівних, ландшафтних і туристично-рекреаційних об'єктів із дотриманням чинних норм і правил
Програмні результати навчання	
РН01	Мати спеціалізовані концептуальні знання, що включають сучасні наукові здобутки у сфері архітектури та містобудування і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень
РН02	Мати спеціалізовані уміння/навички розв'язання проблем, необхідні для проведення досліджень та/або провадження інноваційної діяльності у сфері архітектури та містобудування з метою розвитку нових знань та процедур
РН03	Здійснювати передпроектний аналіз архітектурно-містобудівних об'єктів і територій
РН12	Знати і застосовувати у практичній діяльності законодавство і нормативну базу щодо проведення досліджень та розробки архітектурно- містобудівних проєктів
РН13	Обґрунтовувати безпекові, санітарно-гігієнічні, екологічні, інженерно-технічні і техніко-економічні рішення і показники у комплексному архітектурно-містобудівному проектуванні.
РН14	Здійснювати авторський нагляд за реалізацією проєктів у сфері архітектури та містобудування.

Програма дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальна характеристика планування території в Україні.

Лекція 1. Правове регулювання в сфері містобудування, архітектури та будівництва в Україні.

Тема 1. Законодавство в сфері містобудування та архітектури.

Тема 2. Головні напрямки містобудівної та архітектурної діяльності.

Тема 3. Зв'язок земельного та містобудівного законодавства.

Тема 4. Євроінтеграція містобудівного законодавства: питання гендерної рівності, інклюзивність простору тощо.

Лекція 2. Планування території на державному та регіональному рівні

Тема 1. Поняття «планування території».

Тема 2. Планування території на державному рівні.

Тема 3. Планування території на регіональному рівні.

Тема 4. Програма комплексного відновлення області.

Лекція 3. Планування території на місцевому рівні.

Тема 1. Загальна характеристика планування території та види містобудівної документації на місцевому рівні.

Тема 2. Порядок розроблення містобудівної документації на місцевому рівні.

Тема 3. Громадське обговорення містобудівної документації на місцевому рівні.

Тема 4. Вимоги до містобудівної документації.

Лекція 4. Містобудівний кадастр та моніторинг.

Тема 1. Зміст містобудівного кадастру.

Тема 2. Зв'язок системи містобудівного кадастру з іншими галузевими кадастровими системами.

Тема 3. Зміст містобудівного моніторингу.

Тема 4. Оновлений порядок проведення містобудівного моніторингу.

Лекція 5. Єдина державна електронна система у сфері будівництва.

Тема 1. Призначення Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва

Тема 2. Реєстр будівельної діяльності Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва.

Тема 3. Портал та електронні кабінети Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва.

Тема 4. Напрямки розвитку Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва.

Змістовний модуль 2. Регулювання забудови території

Лекція 6. Порядок проектування та будівництва об'єктів.

Тема 1. Вихідні дані для проектування.

Тема 2. Проектна документація. Технічний нагляд за будівництвом.

Тема 3. Технічна інвентаризація завершених будівництвом об'єктів. Порядок введення об'єктів в експлуатацію.

Тема 4. Присвоєння адрес об'єктам будівництва та об'єктам нерухомості.

Лекція 7. Законодавство в сфері охорони навколишнього природного оточення, раціонального природокористування та збереження культурної спадщини.

Тема 1. Зміст та принципи сталого розвитку населених пунктів.

Тема 2. Законодавство в сфері охорони природного середовища.

Тема 3. Обмеження щодо забудови в межах охоронних зон пам'яток, археологічних територій та історичних ареалів населених місць.

Тема 4. Особливості отримання дозвільних документів на реставрацію та ремонт об'єктів культурної спадщини.

Лекція 8. Децентралізація владних повноважень в сфері містобудівної та архітектурної діяльності.

Тема 1. Вплив реформ на містобудівну та архітектурну діяльність.

Тема 2. Повноваження органів місцевого самоврядування в сфері містобудівної та архітектурної діяльності.

Тема 3. Проекти змін законодавства щодо регулювання містобудівної та архітектурної діяльності.

Тема 4. Особливості здійснення планування території та забудови території під час дії воєнного стану.

Лекція 9. Архітектурно-будівельний контроль

Тема 1. Повноваження Державної інспекції архітектури та містобудування України.

Тема 2. Професійна атестація відповідальних виконавців робіт, пов'язаних із створенням об'єктів архітектури.

Тема 3. Ліцензування господарської діяльності з будівництва об'єктів.

Тема 4. Відповідальність за порушення законодавства в галузі містобудування, архітектури та охорони культурної спадщини.

Лекція 10. Нормативні документи в сфері містобудівної та архітектурної діяльності.

Тема 1. Види нормативних документів в сфері містобудівної та архітектурної діяльності.

Тема 2. Вимоги до змісту нормативних документів в сфері містобудівної та архітектурної діяльності.

Тема 3. Порядок розроблення та затвердження нормативних документів в сфері містобудівної та архітектурної діяльності.

Тема 4. Нове в державних будівельних нормах.

Змістовний модуль 3. Архітектурне проектування та інтелектуальна власність на твори архітектури

Лекція 11. Методологія проектування та прийняття рішень

Тема 1. Зміст архітектурного проектування.

Тема 2. Напрямки і течії в сучасній архітектурі та дизайні.

Тема 3. Методологія архітектурного проектування.

Тема 4. Методологія прийняття управлінських рішень.

Лекція 12. Інтелектуальна власність на твори архітектури

Тема 1. Правова основа інтелектуальної власності в архітектурі.

Тема 2. Авторське право на твори архітектури.

Тема 3. Містобудівні та архітектурні конкурси.

Тема 4. Забезпечення правомірності створення та використання творів архітектури.

Практичні заняття

Практичне заняття 1. Ознайомлення з вимогами до індивідуальної роботи. Надання вихідних даних для виконання індивідуальної роботи.

Практичне заняття 2. Ознайомлення з містобудівною ситуацією в районі розміщення тестової земельної ділянки та режимами забудови території, встановлені містобудівною документацією.

Практичне заняття 3. Формування тексту планувальних та архітектурних вимог до проектування і будівництва щодо поверховості та щільності забудови тестової земельної ділянки, відступів будинків і споруд від червоних ліній, меж земельної ділянки, її благоустрою та озеленення, інші вимоги до об'єктів будівництва, встановлені законодавством та містобудівною документацією.

Практичне заняття 4. Захист індивідуальної роботи.

Зміст індивідуальної роботи

Індивідуальна робота містить:

- назву об'єкта будівництва, що повинна відображати вид будівництва та місце розташування об'єкта;
- відповідність на дату надання містобудівних умов та обмежень цільового та функціонального призначення земельної ділянки містобудівній документації на місцевому рівні;
- гранично допустиму висотність будинків, будівель та споруд у метрах;
- максимально допустимий відсоток забудови земельної ділянки;
- максимально допустиму щільність населення в межах житлової забудови відповідної житлової одиниці (кварталу, мікрорайону);
- мінімально допустимі відстані від об'єкта, що проектується, до червоних ліній, ліній регулювання забудови, існуючих будинків та споруд;
- планувальні обмеження (охоронні зони пам'яток культурної спадщини, межі історичних ареалів, зони регулювання забудови, зони охоронюваного ландшафту, зони охорони археологічного культурного шару, в межах яких діє спеціальний режим їх використання, охоронні зони об'єктів природно-заповідного фонду, прибережні захисні смуги, зони санітарної охорони, планувальні обмеження використання приаеродромних територій, встановлені відповідно до Повітряного кодексу України, зони, встановлені відповідно до законодавства за результатами визначення рівнів ризиків виникнення надзвичайних ситуацій, відображені у містобудівній документації);
- охоронні зони об'єктів транспорту, зв'язку, інженерних комунікацій, відстані від об'єкта, що проектується, до існуючих інженерних мереж.

Методи контролю та оцінювання знань

Загальне оцінювання здійснюється через вимірювання результатів навчання у формі проміжного (модульного) та підсумкового контролю (залік, захист індивідуальної роботи тощо) відповідно до вимог зовнішньої та внутрішньої системи забезпечення якості вищої освіти.

Політика щодо академічної доброчесності

Тексти індивідуальних завдань (в т.ч. у разі, коли вони виконуються у формі презентацій або в інших формах) можуть перевірятись на плагіат. Для цілей захисту індивідуального завдання оригінальність тексту має складати не менше 70%. Виключення становлять випадки зарахування публікацій Здобувачів у матеріалах наукових конференціях та інших наукових збірниках, які вже пройшли перевірку на плагіат.

Списування під час тестування та інших опитувань, які проводяться у письмовій формі, заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). У разі виявлення фактів списування з боку здобувача він отримує інше завдання. У разі повторного виявлення призначається додаткове заняття для проходження тестування.

Політика щодо відвідування

Здобувач, який пропустив аудиторне заняття з поважних причин, має продемонструвати викладачу та надати до деканату факультету документ, який засвідчує ці причини.

За об'єктивних причин (хвороба, міжнародне стажування, наукова та науково-практична конференція (круглий стіл) тощо) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Методи контролю

Основні форми участі Здобувачів у навчальному процесі, що підлягають поточному контролю: виступ на практичних заняттях; доповнення, опонування до виступу, рецензія на виступ; участь у дискусіях; аналіз першоджерел; письмові завдання (тестові, індивідуальні роботи у формі рефератів); та інші письмові роботи, оформлені відповідно до вимог. Кожна тема курсу, що винесена на лекційні та практичні заняття, відпрацьовується Здобувачами у тій чи іншій формі, наведеній вище. Обов'язкова присутність на лекційних заняттях, активність впродовж семестру, відвідування/відпрацювання усіх аудиторних занять, виконання інших видів робіт, передбачених навчальним планом з цієї дисципліни.

При оцінюванні рівня знань Здобувача аналізу підлягають:

- характеристики відповіді: цілісність, повнота, логічність, обґрунтованість, правильність;
- якість знань (ступінь засвоєння фактичного матеріалу): осмисленість, глибина, гнучкість, дієвість, системність, узагальненість, міцність;
- ступінь сформованості умінь поєднувати теорію і практику під час розгляду ситуацій, практичних завдань;
- рівень володіння розумовими операціями: вміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, абстрагувати, узагальнювати, робити висновки з проблем, що розглядаються;
- досвід творчої діяльності: вміння виявляти проблеми, розв'язувати їх, формувати гіпотези;
- самостійна робота: робота з навчально-методичною, науковою, допоміжною вітчизняною та зарубіжною літературою з питань, що розглядаються, вміння отримувати інформацію з різноманітних джерел (традиційних; спеціальних періодичних видань, ЗМІ, Internet тощо).

Тестове опитування може проводитись за одним або кількома змістовими модулями. В останньому випадку бали, які нараховуються Здобувачу за відповіді на тестові питання, поділяються між змістовими модулями.

Індивідуальне завдання підлягає захисту Здобувачом на заняттях, які призначаються додатково.

Індивідуальне завдання може бути виконане у різних формах. Зокрема, Здобувачи можуть зробити його у вигляді реферату. Реферат повинен мати обсяг від 18 до 24 сторінок А4 тексту (кегель Times New Roman, шрифт 14, інтервал 1,5), включати план, структуру основної частини тексту відповідно до плану, висновки і список літератури, складений відповідно до ДСТУ 8302:2015. В рефераті можна також помістити словник базових понять до теми. Водночас індивідуальне завдання може бути виконане в інших формах, наприклад, у вигляді дидактичного проєкту, у формі презентації у форматі Power Point. В цьому разі обсяг роботи визначається індивідуально – залежно від теми.

Література, що рекомендується для виконання індивідуального завдання, наведена у цій робочій програмі, а в електронному вигляді вона розміщена на Освітньому сайті КНУБА, на сторінці кафедри.

Також як виконання індивідуального завдання за рішенням викладача може

бути зарахована участь Здобувача у міжнародній або всеукраїнській науково-практичній конференції з публікацією у матеріалах конференції тез виступу (доповіді) на одну з тем, дотичних до змісту дисципліни, або публікація статті на одну з таких тем в інших наукових виданнях.

Текст індивідуального завдання подається викладачу не пізніше, ніж за 2 тижні до початку залікової сесії. Викладач має право вимагати від Здобувача доопрацювання індивідуального завдання, якщо воно не відповідає встановленим вимогам.

Результати поточного контролю заносяться до журналу обліку роботи. Позитивна оцінка поточної успішності Здобувачів за відсутності пропущених та невідпрацьованих практичних занять та позитивні оцінки за індивідуальну роботу є підставою для допуску до підсумкової форми контролю. Бали за аудиторну роботу відпрацьовуються у разі пропусків.

Підсумковий контроль здійснюється під час проведення залікової сесії з урахуванням підсумків поточного та модульного контролю. Під час семестрового контролю враховуються результати задачі усіх видів навчальної роботи згідно зі структурою кредитів.

Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою.

Розподіл балів для дисципліни з формою контролю залік

Поточне оцінювання			Інд. робота	Екзамен	Сума балів
Змістові модулі					
1	2	3			
10	10	10	30	40	100

Шкала оцінювання індивідуальної роботи

Оцінка за національною шкалою	Кількість балів	Критерії
відмінно	30	відмінне виконання (розкриття теми, посилання та цитування сучасних наукових джерел (не старше 2017 року), дотримання норм доброчесності)
	25	відмінне виконання з незначною кількістю помилок виконання (розкриття теми, посилання та цитування сучасних наукових джерел (більшість з яких не старше 2017 року), дотримання норм доброчесності)
добре	22	виконання вище середнього рівня з кількома помилками (розкриття теми в межах об'єкту та завдань роботи, посилання та цитування сучасних наукових джерел (серед яких є такі, що не старше 2017 року), дотримання норм доброчесності)
	20	виконання з певною кількістю помилок (розкриття теми в межах об'єкту та завдань роботи, наявність посилань та цитувань наукових джерел, дотримання норм доброчесності)
задовільно	18	виконання роботи задовольняє мінімальним критеріям помилок (розкриття теми в основному в межах об'єкту роботи, наявність концептуального апарату роботи, присутність не менше 5 посилань та цитувань наукових джерел, дотримання норм доброчесності)

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	Зараховано
82-89	B	
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	
35-59	FX	Не зараховано з можливістю повторного складання
<u>0-34</u>	F	Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Умови допуску до підсумкового контролю

Здобувачу, який має підсумкову оцінку за дисципліну від 35 до 59 балів, призначається додаткова залікова сесія. В цьому разі він повинен виконати додаткові завдання, визначені викладачем.

Здобувач, який не виконав вимог робочої програми по змістових модулях, не допускається до складання підсумкового контролю. В цьому разі він повинен виконати визначене викладачем додаткове завдання по змісту відповідних змістових модулів в період між основною та додатковою сесіями.

Здобувач має право на опротестування результатів контролю (апеляцію). Правила подання та розгляду апеляції визначені внутрішніми документами КНУБА, які розміщені на сайті КНУБА та зміст яких доводиться Здобувачам до початку вивчення дисципліни.

Основна література.

1. Закон України «Про архітектурну діяльність» № 687-XIV від 20.05.1999 (із змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/>.

2. Закон України «Про будівельні норми» № 1704-VI від 05.11.2009 (із змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/>.

3. Закон України «Про відповідальність за правопорушення у сфері містобудівної діяльності» (із змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/>.

4. Закон України «Про основи містобудування» №2780-XII від 16 листопада 1992 року (із змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/>.

5. Закон України «Про охорону культурної спадщини» № 1805-III від 8 червня 2000 року (із змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/>.

6. Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності» № 3038-VI від 17.02.2011 (із змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/>.

7. Закон України «Про Генеральну схему планування території України» № 3059-III від 7 лютого 2002 року (із змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/>.

8. Закон України «Про природно-заповідний фонд України» 16 червня 1992 року № 2456-XII (із змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/>.

9. Закон України «Про авторське право і суміжні права» (із змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/>.

10. Земельний кодекс України № 2768-III від 25.10.2001 (із змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/>.

11. Кодекс України про адміністративні правопорушення із змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/>.

12. Закон України "Про місцеві державні адміністрації" № 586-XIV від 09.04.1999 (із змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/>.

13. Наказ Мінрегіону України від 16.11.2011 № 290 «Про затвердження Порядку розроблення містобудівної документації» [Електронний ресурс] Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/>

14. Наказ Мінрегіону України від 01.09.2011 № 170 «Про затвердження Порядку проведення містобудівного моніторингу» [Електронний ресурс] Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/>

15. Постанова Кабінету Міністрів України від 25.05.2011 № 555 «Про затвердження Порядку проведення громадських слухань щодо врахування громадських інтересів під час розроблення проектів містобудівної документації на місцевому рівні» [Електронний ресурс] Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/>.

16. Постанова Кабінету Міністрів України від 25.05.2011 № 559 «Про містобудівний кадастр» [Електронний ресурс] Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/>.

17. Постанова Кабінету Міністрів України від 25.05.2011 № 548 «Про затвердження Порядку проведення експертизи містобудівної документації» [Електронний ресурс] Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/>.

18. Цивільний кодекс України № 435 від 16 січня 2003 року (із змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/>.

19. Авторське право і суміжні права: навчальний посібник. С. В. Бондаренко – К: Ін-т ін- тел. власн. і права, 2004. – 260 с.

20. Інтелектуальна власність в Україні: правові засади та практика. Наук.-практ. вид.: У 4-х т. / За заг. ред. Святоцького О.Д. - Т. 2: Авторське право і суміжні права / Довгий С.О., Дроб'язко В.С., Жаров В.О. та ін.; За ред. Миронюка Г.І., Дроб'язка В.С. - К.: Видавничий Дім "Ін Юре", 1999. - 460 с.

21. Греков Є. А. Авторське право на твори архітектури: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.03. К., 2007.

22. Бондар Г. Архітектурні конкурси та конкурси розвитку територій: демократія в дії. Практичні рекомендації з організації та проведення. - К.: Арт-Книга, 2017. - 292 с.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний веб-сайт Верховної ради України <http://zakon2.rada.gov.ua/>.
2. Офіційний веб-сайт Національної спілки архітекторів України <http://nsau.org/>.